

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Αντώνης Μαϊλλης,
Νευρολόγος-Ψυχίατρος,
Αν. Καθηγητής ΕΚΠΑ

Α' ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ Ε.Κ.Π.Α.,
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΪΝΗΣ
ΩΝΑΣΕΙΟ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

- 1893: Η μεγαλύτερη Οικονομική ύφεση των ΗΠΑ
- 1929: Το Οικονομικό Κραχ των ΗΠΑ,
- 1968: Η Σοβιετική παρέμβαση του στην Τσεχοσλοβακία
- Αρχές του 1990: Η οικονομική κατάρρευση των πρώην Σοβιετικών χωρών
- Τέλη του 1990: Η Ασιατική οικονομική κρίση,

Κοινά Χαρακτηριστικά

Δραματικές αυξήσεις στα ποσοστά

ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ - ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΩΝ

ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΩΝ και ΘΑΝΑΤΩΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΦΕΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

- **Η συνεχιζομένη Ύφεση αποτελεί τη μεγαλύτερη και μοναδική απειλή στην επαγγελματική υγεία, καθότι καλλιεργεί Ανταγωνιστικές Πιέσεις Οργανισμών, που οδηγούν σε μέτρα, μείωσης του κόστους εργασίας, που συνεπάγονται:**
- **Μείωση του αριθμού των εργαζομένων,**
- **Αύξηση των ωρών απασχόλησης, των εργαζομένων,**
- **Προσωρινή απασχόληση, με μειωμένο ωράριο εργασίας,**
- **Μείωση των αποδοχών,**
- **Διακοπή προγραμμάτων επιδοτήσεων.**

Η ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

- Η Ανεργία στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ανέβηκε από 7.2% το 2007 στο 9,7% το 2011,
- Κατά την ίδια χρονική περίοδο, η Ανεργία στις ΗΠΑ διπλασιάστηκε από το 4,6% στο 9,1%
- Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει μακρά πορεία συνεχιζομένης οικονομικής υφέσεως και οικονομικής αστάθειας (2011).

Η ΤΩΡΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

- Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΕΙΝΑΙ Η ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΚΑΙ Η ΒΑΘΥΤΕΡΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΥΦΕΣΕΩΣ
- 1 ΣΤΙΣ 5 ΟΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΣΕ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΖΟΥΝ ΚΑΤΩ ΑΠΌ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΘΛΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ
- United Nations; *The Millennium Development Goals Report* (2011), <http://www.un.org/millenniumgoals/reports.shtml>.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Ανεργία

Μείωση Εισοδήματος

Γενικευμένη αβεβαιότητα

Περιοχές Δημοσίων Δαπανών

Περιοχές Δαπανών για την Υγεία

Αύξηση Γενικής Νοσηρότητας

Αύξηση Κατάθλιψης

Αύξηση Αυτοκτονικότητας

Αύξηση Θνητότητας

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

Οικονομικές μεταβολές και θνησιμότητα σε 26 Ευρωπαϊκές χώρες 1970-2006

- Αύξηση 1% στην ανεργία, συνεπάγεται αύξηση 0,8% στις αυτοκτονίες, και ανθρωποκτονίες στις ηλικίες <65 ετών
- Αύξηση > 3% στην ανεργία αυξάνει τις αυτοκτονίες > 4%, όπως και τους θανάτους από χρήση αλκοόλ.

** Stuckler D, Basu S, Suhrcke M, Mc Kee M. The health implications of a financial crisis: a review of the evidence. Ulster Med J 2009, 78:142–145*

**Stuckler D, Basu S, Suhrcke M et al. The public health effect of economic crisis and alternative policy responses in Europe: an empirical analysis. Lancet 2009, 374:315–323*

Η κρίση χτυπάει την ψυχή μας

Ραγδαία αύξηση της καυθλιμής και των αυτοκτονικών τάσεων λόγω της κρίσης

Σε γενική κατάθλιψη η Ελλάδα

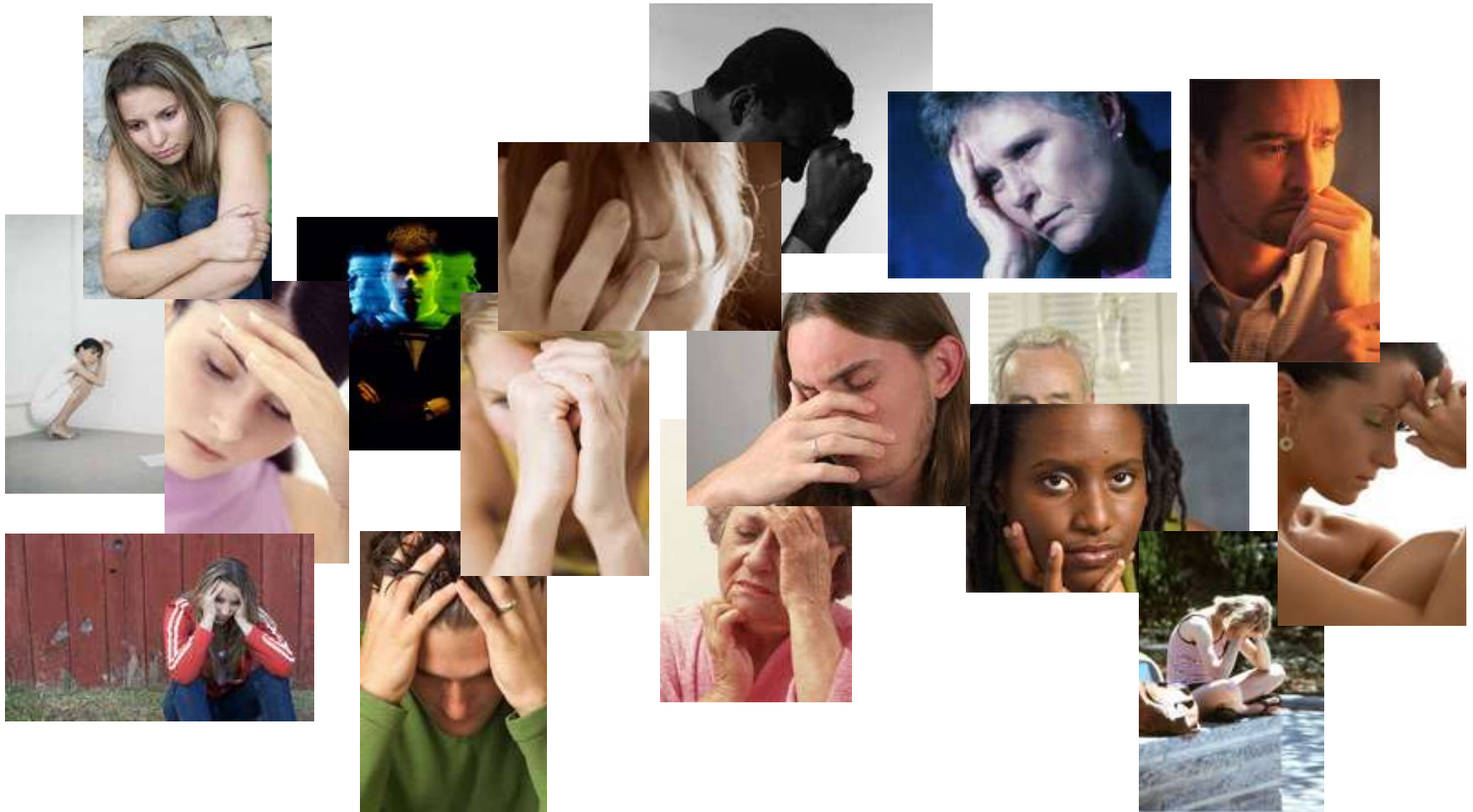
Αυτοκτονικότητα και Δημοσιο-οικονομικές Δαπάνες

Μελέτη της σχέσης Δημόσιων Κοινωνικών Δαπανών και Αυτοκτονιών σε 27 χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD) κατά την περίοδο 1980 - 2003, έδειξε ότι,

τα Προγράμματα Κοινωνικής Πρόνοιας μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα πρόληψης των αυτοκτονιών σε χώρες, που περνούν οικονομική κρίση.

**** Gerdtham U, Ruhm CJ. Deaths rise in good economic times: evidence from the OECD. Econom Hum Biol 2006, 4:298–316 11.***

Κατάθλιψη: Η ανθρώπινη κρίση

Κατάθλιψη

Η συχνότερη ψυχική διαταραχή

Η νόσος του 21ου αιώνα

Η ψυχική νόσος της εποχής μας

ΑΥΞΑΝΕΙ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΓΙΑ ΚΑΡΔΙΟΠΑΘΕΙΕΣ, ΔΙΑΒΗΤΗ, ΥΠΕΡΤΑΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ

Δοιοφόνος το άγχος της κρίσης

ΤΟ ΔΑΝΤ ΣΤΕΛΝΕΙ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΣΤΟ... ΝΤΙΒΑΝΙ ΤΟΥ ΨΥΧΙΑΤΡΟΥ!

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΟ... ΝΤΙΒΑΝΙ
Η ΚΡΙΣΗ, ΠΑΡΑΠΕΜΠΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΨΥΧΙΑΤΡΟ

Λόγω κρίσης...

**Οι Έλληνες
στον ψυχίατρο**

Οι «φουσκωμένες» κάρτες, τα απλήρωτα
δάνεια και η εργασιακή ανασφάλεια
έχουν βυθίσει το 25% του πληθυσμού
στην κατάθλιψη και στον πανικό

Επιπτώση της οικονομικής κρίσης στην ψυχική υγεία στην Ελλάδα

Δείκτες ψυχικής υγείας:

- ① Εισαγωγές σε ψυχιατρικές κλινικές,
- ② Επισκέψεις σε εξωτερικά ψυχιατρικά ιατρεία
- ③ Επείγοντα περιστατικά ψυχιατρικών κλινικών,
- ④ Αυτοκτονίες, Ανθρωποκτονίες,
- ⑤ Θνησιμότητα
- ⑥ Διαζύγια,

Δεδομένα τελευταίας 10ετίας:

- i. Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία
- ii. Αιγινήτειο,
- iii. Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής,
- iv. Γενικό Κρατικό Αθηνών
- v. Ευαγγελισμός

Ο. Γιωτάκος, Δ. Καράμπελας, Α. Καυκάς *Ψυχιατρική 2011, 22:109–119*

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σημαντική συσχέτιση μεταξύ του ποσοστού ανεργίας και των επισκέψεων, στα Τακτικά Εξωτερικά Ιατρεία, όπως και στο Τμήμα Επειγόντων του Αιγινήτειου Νοσοκομείου.

- Το 40% της διακύμανσης των επισκέψεων στα εξωτερικά ιατρεία οφείλεται στην ανεργία.**
- Η Αύξηση της ανεργίας κατά 1% στον πληθυσμό του λεκανοπεδίου το 2009 μεταφράζεται σε 2308 περισσότερα περιστατικά.**
- Το 50% του αριθμού της αύξησης των επισκέψεων αφορά σε Νέα Επείγοντα Περιστατικά.**
- Το ποσοστό ανεργίας κατά την περίοδο 1981-2008 σχετίζεται θετικά με την αύξηση των ανθρωποκτονιών κατά 16% και των Διαζυγίων κατά 20%**

Ο. Γιωτάκος, Δ. Καράμπελας, Α. Καυκάς Ψυχιατρική 2011, 22:109–119

Τι δείχνουν τα στοιχεία για την ψυχική κατάσταση των Ελλήνων

τοίχη και ούτως είναι σε θέση να επι-
 ληφθεί με ασφάλεια το μέγεθος της νέας

ΑΥΞΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΕΣ. ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΖΗΤΑ
ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΟΥΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΧΑΜΗΛΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

- **Προβλήματα Στέγασης και Σίτισης**
- **Πτωχότερη Ψυχική και Σωματική Υγεία των γονιών και των παιδιών τους**

The Urban Institute, (2005); “Low-income working families: Facts and Figures”<http://www.urban.org>

Taylor, J. and H.A. Geldhauser (2007), Low-income older workers, in K. S. Shultz and G. A. Adans (Eds) Aging and work in the 21st Century, Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, pp 25-49

ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ

- Η υποκειμενική αντίληψη των μητέρων ως προς τη χαμηλή κοινωνική τους κατάσταση προδικάζει γεννήσεις παιδιών με αυξημένα επίπεδα Κορτιζόλης στο αίμα. που συνεπάγεται μείωση των μαθησιακών τους ικανοτήτων λόγω δυσλειτουργίας των Ιπποκάμπων.
- Οι παραπάνω δυσμενείς επιδράσεις κατά την περίοδο της ανάπτυξης του εγκεφάλου λόγω του μητρικού Stress, συνοδεύουν τα παιδιά με υποβάθμιση της ποιότητας της ζωής τους, δια βίου.
- *Nancy A. Melville, Medscape, Medical news> Psychiatry, Aug 16, 2013*
- Margaret Sheridan, Labs of Cognitive Neuroscience, Boston Children's Hospital, Harvard, publ. on Aug. 7, 2013, *Medscape Medical News*.

Διατροφή κατά τα πρώτα στάδια ανάπτυξης των παιδιών

- Η ανθυγιεινή διατροφή των μητέρων κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, αυξάνει τη συχνότητα Συμπεριφορικών και Ψυχικών Διαταραχών στα παιδιά.,
- (*J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. Published online August 17, 2013.Medscape Medical news*) Deakin University, Melbourne, Australia
- Η ποιότητα διατροφής των εγκύων όπως και η διατροφή των παιδιών κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, επιδρούν σημαντικά στη Σωματική και Ψυχική Υγεία των παιδιών, συνεπαγόμενα Καρδιο-αγγειακά νοσήματα, Σακχαρώδη Διαβήτη, Μεταβολικά Σύνδρομα, Διαταραχές Άγχους και Κατάθλιψης στην εφηβεία.
- **Felice Jacka**, (*This study included 23,020 women and their children who were participants in the Norwegian Mother and Child Cohort Study*) (MoBa)

ΣΟΔΑ & ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΣΤΥΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

- Η κατανάλωση 1-4 ποτών Σόδας σχετίζεται με σημαντική αύξηση της επιθετικής τάσεως συμπεριφοράς των παιδιών έναντι των συνομιλήκων τους που δεν πίνουν αεριούχα
- Τα παιδιά που αναλίσκουν 2 ή περισσότερα α;νθρακούχα ποτά την ημέρα εμφανίζουν υψηλότερες τάσεις απόσυρσης
- Περισσότερα από 4 ποτά συνδέονται με διαταραχές προσοχής και συγκέντρωσης
- Τα παιδιά που ξεπερνούν τις παραπάνω ποσότητες, προκαλούν περισσότερες από το διπλάσιο καταστροφές ανγκτικειμένων, φυσικές επιθέσεις σε άτομα, και εμπλοκές σε καυγάδες
- *Shakira Suglia, ScD, assistant professor of epidemiology at the Mailman School of Public Health at Columbia University in New York City, J Pediatr. Published online August 15, 2013.*

Προς τους Πολιτικούς Ταγούς

- Η απόδειξη για το αν κατανοείτε πραγματικά ένα σχήμα “Οικονομικής-Κοινωνικής Συμπεριφοράς”, βρίσκεται στο αν γνωρίζετε, πώς να το αντιστρέψετε.

*Daniel Kahneman, Σκέψη, αργή και γρήγορη, (Συμπεριφορική οικονομική, Μηχανισμοί λήψης αποφάσεων, Γνωσιακή Επιστήμη) Εκδ. Κάτοπτρο, Απρίλιος 2013, σελ. 214. *προσθήκη του ομιλούντος*

Αν δεν το γνωρίζετε, δηλώστε περί τίνων προαιρείσθε:

- Τα πάντα ρεί (Ηράκλειτος, 2500 π.Χ.), κατά τα έξωθεν εντελλόμενα;
- Τη διασφάλιση της συνεχιζομένης κερδοσκοπίας των μεγαλοεπενδυτών του Τραπεζικού κατεστημένου; (Shuman, Αύγουστος 2013)
- Τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής, που προστατεύει τον κοινωνικό ιστό; “*Lieben and Arbeiten*” (Erick Erickson & Sigmund Freud),;
- Ή Κάτι άλλο, που όσο γνωρίζουμε, δεν θέλετε να καταλάβετε;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

- Σε περιόδους οικονομικής κρίσης, οι φτωχοί, που πρώτοι πλήττονται, είναι οι φτωχοί και αποτελούν ομάδα υψηλού κινδύνου.
- Τα άτομα που ήδη νοσούν από Ψυχικές Διαταραχές, αποτελούν επίσης ομάδα υψηλού κινδύνου.
- Οι Οικογένειες που πλήττονται από φτώχεια, ανασφάλεια & αβεβαιότητα, φέρουν δια βίου τα τραύματα που η κρίση τους επέφερε
- Η μέχρι τούδε εμπειρία έχει δείξει ότι, οι πολιτικές προτεραιότητες κάθε χώρας, που αντιμετωπίζει οικονομική κρίση, είναι η διασφάλιση της εργασίας και η προστασία της βιωσιμότητας των ατόμων, που βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο.
- Η ανάληψη δράσεων υποστήριξης των πληττομένων, αποτελεί, πρωταρχική κοινωνική ευθύνη όλων.

ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΕΙΣ ΩΤΑ ΜΗ ΑΚΟΥΟΝΤΩΝ

- Οικονομικές μεταβολές και θνησιμότητα σε 26 Ευρωπαϊκές χώρες 1970-2006
- Οι αυξήσεις στην ανεργία δεν έχουν καμία επίπτωση στο ποσοστό των αυτοκτονιών, όταν οι Δαπάνες Ενεργών Προγραμμάτων Στήριξης της Αγοράς Εργασίας, στόχευαν στη Διατήρηση των Θέσεων Εργασίας και την Επανένταξη των Απολυόμενων.*

** Stuckler D, Basu S, Suhrcke M, Mc Kee M. The health implications of a financial crisis: a review of the evidence. Ulster Med J 2009, 78:142–145*

**Stuckler D, Basu S, Suhrcke M et al. The public health effect of economic crisis and alternative policy responses in Europe: an empirical analysis. Lancet 2009, 374:315–323*

**Αντ' αυτού ισχύει το ΤΥΦΛΟΪ ΤΑ ΤΕ ΩΤΑ ΤΟΝ ΤΕ ΝΟΥΝ ΤΑ ΤΕ ΟΜΜΑΤΑ ΕΙΣΙΝ
από την ύβρη του Οιδήπποδα στο Μάντη Τειρρεσία**

Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικής Παιδιατρικής
και Προαγωγής της Υγείας

25^ο Πανελλήνιο Συνέδριο

